

Asia: VN/27993/2024

Lausuntopyyntö Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman luonnoksesta vuosille 2026-2033

1 Johdanto

1. Johdanto

THL näkee valmistelutyötä koskien hyvänä asiana muiden asiaan liittyvien keskeisien kansallisten toimintasuunnitelmien ja EU:n uuden naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevan direktiivin huomioimisen. Tämä mahdollistaa aidon toimintasuunnitelmien yhteensovittamisen ja ehkäisee päällekkäistä työtä. Toimenpidesuunnitelman läpileikkaavat päätavoitteet ovat perusteltuja.

THL kantaa huolta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan resurssointiin ja budjetointiin liittyen. GREVIO on kehottanut painokkaasti Suomea sekä vuoden 2019 että vuoden 2024 suosituksissa ratkaisemaan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisyn ja torjunnan rahoituksen haasteet niin julkisen kuin kolmannenkin sektorin riittävän ja asianmukaisen rahoituksen osalta. Toimenpidesuunnitelmaluonnoksen mukaan toimenpiteiksi on valittu sellaisia toimenpiteitä, jotka on mahdollista toteuttaa nykyrahoituksella. Toimenpiteitä toteutetaan pääasiassa eri hallinnonalojen määrärahakehysten puitteissa. Se tarkoittaa, että osa vaikuttavista toimenpiteistä on täytynyt jättää suunnitelman ulkopuolelle ja saadut suositukset huomioimatta resurssien vuoksi.

1.1 Toimeenpanosuunnitelman valmistelu ja lähtökohdat

-

1.2 Toimeenpanosuunnitelman rakenne

-

1.3 Toimeenpanosuunnitelman toteutuksen koordinointi ja seuranta

-

1.4 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan esiintyvyys

-

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Toimenpidesuunnitelmaluonnoksen mukaan ”GREVIO edellyttää Suomelta toimia takaamaan naisille tarkoitetut erityistukipalvelut, joissa tarjotaan välitöntä, lyhyt- sekä pitkäaikaista tukea väkivallan uhreille kaikkialla Suomessa, huomioiden väkivallan sukupuolistuneisuuden sekä haavoittuvien ryhmien erityistarpeet.” THL kantaa huolta erityistukipalvelujen osalta erityisesti pitkäaikaisen tuen järjestämisen osalta. Toimenpide 2.2 on THL aiempien suositusten valossa keskeinen toimenpide, jotta Suomi voi vastata Istanbulin sopimuksen velvoitteisiin, GREVION suosituksiin ja EU:n uuden naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumista koskevan direktiivin artikloihin. Toimenpiteessä 2.2 on tärkeä huomioida väkivallan uhrien erityispalvelujen osalta myös pitkäkestoisen tuen järjestäminen. Toimenpiteessä on THL:n näkemyksen mukaan tarpeellista huomioida niin väkivallan uhrien, tekijöiden kuin väkivallalle altistuneiden lasten näkökulmat ja palvelut.

THL näkee keskeisenä asiana yhdenvertaisuuden huomioimisen eri väestöryhmien välillä sekä alueellisten ja kielellisten erityispiirteiden huomioimisen. Yhdenvertaisuutta edistää esimerkiksi monikielisenä saatavat palvelut sekä monikielinen ja -kanavainen viestintä. Viestinnässä tulee huomioida eri vähemmistöt kuten saamelaiset ja haavoittuvammissa asemassa olevat henkilöt kuten vammaiset henkilöt ja ikääntyneet.

Toimenpiteet, joissa sanamuotona on ”pyritään edistämään” erilaisia toimia, palveluja tai resurssien järjestymistä ilmaisee tahtotilan ko. asioiden edistämisestä, mutta jättää huolen todellisista mahdollisuuksista toteuttaa kyseiset toimenpiteet.

THL olisi pitänyt tärkeänä toimenpiteenä siirtää nykyisestä toimeenpanosuunnitelmasta (2022-2025) toimenpiteen 3.1. ”Käynnistetään pysyvä lähisuhdesurmat -tutkimustoiminto lähisuhdeväkivallan riskinarvioinnin tehostamiseksi ja naisiin kohdistuvien vakavien rikosten ennaltaehkäisemiseksi” valmistelussa olevaan toimeenpanosuunnitelmaan, sillä toimenpide jää toteutumatta nykyisen suunnitelman toimikauden aikana eikä tarve toiminnolle on hävinnyt. Lähisuhdesurmia tapahtui Suomessa vuosina 2003-2023 keskimäärin 35 vuodessa (parisuhde 22, muu lähisuhde 13). Tutkimusten mukaan (Suonpää ym. 2023; Törölä ym. 2024) parisuhdesurmien osuus on lähtenyt nousuun viime vuosina, Suomessa tehdään parisuhdesurmia enemmän verrattuna muihin pohjoismaihin.

2.1 Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ennaltaehkäisy

-

2.2 Väkivallan uhrien tuki ja palvelut väkivallan kaikille osapuolille

-

2.3 Väkivallan uusiutumisen estäminen ja rikosvastuun toteutuminen

-

2.4 Toimien yhteensovittaminen ja tiedonkeruu

-

Yleisiä huomioita

Yleisiä huomioita

THL kiittää mahdollisuudesta lausua Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelman luonnoksesta vuosille 2026–2033. Toimeenpanosuunnitelma on taustoitettu hyvin ja siinä on toimiva rakenne. THL on osallistunut toimeenpanosuunnitelman valmisteluun NAPEn jäsenenä ja valmistelun yhteydessä toteutettujen työpajojen kautta. Valmistelun yhteydessä THL on jo kommentoinut suunniteltuja toimenpiteitä. Tästä syystä THL lausuu lyhyesti ja lähinnä yleisellä tasolla lausuntopyyntöön.

Toimeenpanosuunnitelma on laadittu kahdeksan vuoden ajalle ja suunnitelman luonnos on siinä määrin ylätasoinen, ettei kaikkien toimenpiteiden osalta käytännön toteutus ole vielä konkreettisella tasolla. THL:n näkemyksen mukaan toimeenpanosuunnitelma voisi olla merkittävästi kunnianhimoisempi ajatellen sen pitkää, yli hallituskausien mittaista kestoja ja huomioiden Suomen saamia suosituksia sekä kehotuksia sopimuksen toimeenpanoa koskien.

Niklander Elisa
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL